

Kooliteater äratab huvi ning uudishimu nii tegijais kui ka vaatajais

Näitemängu lavastamine koolis on kahtlemata üldarendav õpetusviis, mis peaks algama inimese erinevate käitumismotiivide analüüsist valitud näidendi teksti piires. Miks tegelased nii toimivad, kuidas nad räägivad, mida mõtlevad, kuidas üksteisesse suhtuvad, mida tahavad, kuidas nad omavahel seotud on?

Mida näidend ütleb tege-lastele ja kuidas seda publi-kule selgeks teha?

Näitemäng ei saa olla pelgalt koolipeo eeskava täidega lavastaja ülesanne kontrollida, kas tegelastel on tekst peas. Näitemängu tegevuslii-nide otsimised on sama tõsi-sed asjad kui matemaatika-ülesande lahenduskäigud. Kes seda ei mõista, läheb teatritegemisega rappa ja paneb õpilased laval piinlikku olukorda. Oma lavaülesanne-test arusaamine paneb tegela-si laval mõtteid, tahtmisi, soove väljendama, mitte kindlas järjekorras sõnu hääldama. Arusaamise sõbrad on loomulikud ja usutavad tunded.

Kooliteatrite lavastajad on oma harrastusest vaimustunud, see nakatab õpilasi. Aga lavastaja-õpetaja elab üle ka kõhklemiste, otsimiste ning ebaõnne magusa valu; ta vastutab oma noore näitleja eest laval ega tohi teda naeruväär-sesse olukorda seada. Sageli peab ta aitama õpilasel ületada psühholoogilist barjääri enda avamise teel. Ja on kuritegu, kui keegi kadedusest või rumalusest noore näitleja ülekohtuse kriitikarahe alla seab. Mul on palve kooliõpe-tajatele: sallige oma koolide näitemänguhuvilisi, nad tee-vad samasugust tõsist tööd nagu teie oma ainetundides. Vahe on selles, et tööjuhised ja ülesannete lahendusviisid peavad nad ise välja nuputama ja mõnikord pole populaarsed koolinäitlejad teie ainetes just kõige edukamad. Püüdke neid mõista! Elus on muidki väärtusi peale valemite tundmise. Näiteks inimeste erinevuste sallimine.

Milleks näitemängupäevad?

Et kooliteatri lavastajast, näitlejast ei saaks silmad-kõrvad-kinni ööbik, kes omaette laulab, märkamata, mis toimub ümberriigi.

Et trupid näeksid teiste esinemisi ja õpiksid võrdlema erinevaid lavastusi oma eakaaslaste esituses. Et õppida, sest tark inimene õpib teiste vigadestki, rumal jääb oma mätta otsa magama, igavuse määrdunud tropid vastuvõtukanaled ummistamas.

Et üheülbilisest väljendus-

viisist — meeldib, ei meeldi — lahti saada ja harjutada end leidma vastuseid küsimustele miks, milleks, kuidas.

Et suhelda lemmikharrastuse fännidega ja tajuda mõt-tekaasluse olemasolu.

12. ja 13. märts Kandles jätsid jälje...

... nende teadvusse, kes laval ja saalis olid. Võru koolide näitemängupäevadel jälgisime kaheksa trupi lavastusi. Mul on hea meel, et pelgalt endanäitamise kirest on üle saadud ja on tõustud kõrgemale tasandile: tahetakse teada kolleegide muljeid, arutlusi, respektieritakse kogemuste vahetamise võimalust. Seda esinejate poole pealt.

Vaatajale oli siin palju huvitavat emotsionaalset lisamaterjali kooli kirjandus- ja teatriõpetustundidele nii algklasside kui keskkooli osas.

Mis sõelale jäi?

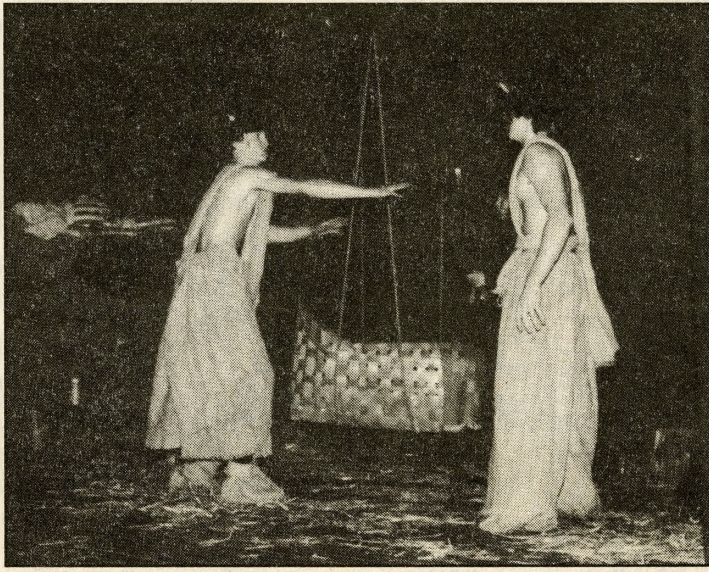
Me ei sõelunud välja lavastusi, vaid etenduste õnnestumisi.

Pärast etendusi istusime juhendajatega vestlusingis ja rääkisime vigadest, maitsevääratustest.

Siinkohal midagi head kõikide Võrumaa kooli- ja rahvamajade trupptide kohta nende esinemise järjekorras Jõgevamaa kooliteatri lavastaja Ülle Meosi erapooletute muljete põhjal. Paljude festivalide laureaadilavastuste juhendaja Ülle Meos peab ennast Vanemuise lasteballetiringi juhendanud Ida Urbeli õpilaseks. Siit näide, kuidas lapsepõlvest saadud kogemused, õpetused, arusaamad mõjutavad inimest kogu elu vältel, annavad pagasi iseseisvaks tööks, lähtepunktid iseõppimisele.

Vana-Antsla Algkooli näitering mängis juhendaja Aime Kahki dramatiseeritud muinasjuttu „Tuhkatriinu”. Seega oli näidendi tekst täiesti uudne ja üllatusi pakkuv. Tuhkatriinu (Karolyn Krillo) oli väga armas ja heatahtlik. Need omadused õhkusid saali tema loomulikust käitumisviisist. Silma jäid heatahtlik Kuningas (Ken Ird), rolli lõpuni kandnud Võõrastütar (Maiu Muru), ehtsa daamina mõjuv Võõrasema (Merily Püss) ja soliidne härrasmees Kutsar (Lennart Lepp). Flööt saatepillina (õpetaja Linda Kapp) mõjus lavastuse orgaanilise osana ja toetas etenduse atmosfääri. Leili Väisa seatud tantsud oleksid võinud kõiki pildivahe-sid täita.

Kuldre Põhikooli näitering. Mirjami Lehto, Satu Niiraneni (tõlge Zoja Mellov)

O. Lutsu „Nukitsameest” mängis Misso Keskkooli näitering. Võru Kevadel saab seda näha Kreutzwaldi majamuuseumi õueteatris.

„Printsess Sinikelluke” on näidend vanemale koolieale.

Selles etenduses on paigas kõik misanstsened ja viimistletud liikumisjoonised.

Pirtsaka printsessi (Meelika Tamberg) vaoshoitud kuningriigi lõhub Loikami (Piret Vaher) sekkumine tegevusse. Loodud kuju mõjus orgaanilisuse musternäidisena. Lavastus tervikuna võiks koolides esitatuna huvitada teismelisi, Zoja Mellovi kommentaarid aga näiteringide juhendajaid. Osatäitjatest äratasid veel tähelepanu Klaarika Kõva, Sirle Kirs, Maili Aarend, Triinu Tee, Kirilin Mets.

Osula Põhikooli näitering.

Lavastaja Eti-Marje Rannit, muusikaline kujundaja Helmut Kostabi, tantsuseadja Vilve Oja. Kiita said Heitlin Oolo, Edri Parksepp, Vaido Ermel, Mairika Musting, Siim Kanep, Aarne Merimets. Traditsiooniline kooli näitetrupp, mille oluliseks väärtuseks laste ühislooming ja ühtekuuluvustunne, millest lähtudes hiljem suuremaid tegusid korda võib saata. Kreutzwaldi „Kullaketrajad” sobiks eakaaslastele esitada kirjaniku majamuuseumiski, kui pisut enam rolliülesannetesse süveneda ning tegevust tihendada.

Tsolgo Algkooli näitering mängis tavatult muinasjuttu „Hunt ja seitse kitsetalle”. Õpetaja Elviira Sillaots oli loo hoopis teistsuguseks muutnud.

Nii kujunes etendusest lustlik probleemitu elava laulustiga külateatri tüüpiline menulavastus. Muusikaõpetaja oma akordioniga võiks päris laste keskel tegutseda, lavastaja nende ringis olla, et vajaduse korral sekkuda.

Igal juhul oli see päeva ainuke lavastus, millesse vaatajadki elavalt sekkusid. Tegelastest äratasid tähelepanu Ahto Pariots, Kaie Kindsigo,

Peeter Purask, Pilvi Purask, Kerli Mustrik, Annika Alaver. Kaie Kindsigo astus oma rollis üle lava vaid ühe korra ja mõjus kui elust lavale saadetud inimene. Väike vana naine, kelle pilt veel lava tagantki silme ees püsis. Midagi ehedat oli lavastuses tervikuna, nimetame seda siis lustiks või millekski muuks.

Misso Keskkooli trupp mängis Oskar Lutsu „Nukitsameest”. Lavastaja Siret Kolk. Nauditav etendus. Lavakujundus leidlik ja hea. Ahi mõjus lausa soojana.

Stiilne etendus, milles ek-simused muidugi eriti silma võivad torgata.

Imetusväärne näid Liina Mõrd, kollisarvede alt lapse-lik meel kumamas Nukitsamehel Kristi Trummil, head karakterrollid Andro Raagilt ja Mihkel Uibolt Mõhka ja Tõlpana.

Võru Kevade aegu saavad heast etendusest ilmajäänud Võru lapsed seda näha Kreutzwaldi majamuuseumi õuel, kui pererahvas ja ilm lubavad.

Varstu rahvamaja näitetrupp Kõgõkogo (eesti keeles universum) tegeleb luulega. Kaldun arvama, et kui keskkooli õpilased oleksid Kandle teatrisaali seinast seinani täitnud, oleksid nad seda etendust „Aastaring” hinge kinni pidades jälginud. Niisugust ühtekuuluvustunnet ja ühtset tunnetust, üksteise toetamist ning mõistmist, usutavat tegutsemist ja teatri-le omast lumma teiste truppi-de puhul ei kogenud. Lavastaja Lea Mändmets, osatäitjatest esiletõstetud Evelina Soe, Viljar Vissel, Tarmo Tagamets.

Kahjuks ei saa Võru keskkoolide õpilased iial teada, millest nad ilma jäid.

Vastseliina noorte näitetrupp. A. Sillitoe motiividel etenduse „Kassipoeg Jim lin-nas” lavastaja, kujundaja ja kostümeerija on Ingrid Vål-

AHTI LYRA fotod

be, kassitantsu seadja Annela Tohv. Suurepärase lastelavastus, kus silmale ja kõrvale palju huvitavat: lavakujundus, kostüümid ja vaatamängulised tantsud. Tasuks ette võtta klassi ühiskülustus Vastseliina. Ussike Sander Vålbe — armas omapärane flööti mängiv tegelane, väga hea elamuse andja. Näide sellest, kuidas elav muusika on mõjusam igasugusest tehnilisest tümpsust.

Kiituväärsed osatäitjad Ane Purgas, Kristi Sikk, Enno Olesk, Mikk Vålbe.

Sõmerpalu Põhikooli näitering. August Kitzbergi „Pila-Petri testament”. Lavastaja Pille Kulberg oli eesmärgiks seadnud näitemängu kaudu Kitzbergi loomingut põhjalikumalt tegelastele tutvustada. Oma osa külaolustikust ettekujutuse loomiseks andsid lavakujundus (ehtsa varahoidmise kirstuga) ja kostüümid. Seekordsete näitemängupäevade kõige keerulisemate ülesannetega näidend: mängida täiskasvanud inimesi meie kaasajale küllaltki võõras keskkonnas. Osatäitjad löid realistlikud karakterid, mistõttu nalja ja pila oli publiku jaoks vähevõitu.

Esile tõsteti muusikalist kujundust (Hella Kasuk) ja osatäitjaid: Elar Erik, Erki Meitern, Ave Hani, Mari-Liis Stalde, Meeri Mikiver.

Näitemängupäevade korraldaja Kalju Liiver teatab, et keskastme kooliteatrite riigifestivalile Kuressaarde sõidab Kuldre näitering, vanema astme riigifestivalile Viim-sisse Varstu Kõgõkogo.

Kooliteatrite festivalil Raplas osalevad vanema astme ja vilistlaste teatritrupid ning sinna on kutse saanud Vastseliina näitetrupp ning Võru ÕKVA-PRÖLLA.

SILVI JANSONS